

rationes quæ ab hæreticis fieri præcipiuntur; nam abjurare, nihil aliud est quam jurare dissensum seu negationem erroris, quod ad eamdem fidei causam et pietatem spectat. Ad aliud autem membrum pertinent juramenta, quæ fieri solent in judiciis temporalibus, tam civilibus quam criminalibus, et quæ fiunt in humanis contractibus ac promissionibus, et in assertionibus de rebus humanis. In qua materia potest esse differentia secundum magis et minus; nam juramenta in causis ecclesiasticis, etiamsi aliqui temporales sint, magis concernunt pietatem, quam alia quæ versantur circa res mere temporales et profanas. Circa hanc vero divisionem, solum occurrit adnotandum esse omnino materialem respectu juramenti, seu, loquendo modo dialecticorum, esse accidentis in subjecta, quia, servata proportione ejusdem rationis, est invocatio Dei ad confirmandam veritatem, sive illa veritas sit in materia religiosa, sive in quacunque alia. Poterit tamen ex illo capite augeri gravitas juramenti et obligatio ejus, quia quo res ipsa, quæ juratur, est gravior et dignior, et (ut ita dicam) magis proportionata divinæ auctoritati, tanto magis pertinet ad reverentiam ejus, veritatem seu fidelitatem in tali juramento servare; sicut e converso gravior erit contemptus Dei infidelitas juramenti in una materia, quam in alia.

CAPUT VIII.

DE JURAMENTO ASSERTORIO ET PROMISSORIO.

1. *Secunda assertio.* — Hæc est secunda divisio juramenti ex parte materiæ, in qua supponitur juramenti materiam non solum esse posse rem præteritam, vel præsentem, sed etiam futuram; quod satis ex usu constat, et ex Scriptura; nam juramentum Pauli, ad Roman. 1, de præsenti veritate fuit: *Memoriam vestri facio*, etc., quamvis possit etiam ad præterita referri; idem ad Philip. 5, et 2 ad Corint. 1. De futuro autem fuerunt juramenta Abrahæ, Joseph, et similia in superioribus relata. Ratio autem est, quia in his omnibus virtutibus potest esse incertitudo pendens aliquo modo ex voluntate vel cogitatione humana, et in omnibus illis potest inveniri utilitas, vel necessitas confirmationis, quæ per juramentum fit. Nam de præteritis maxime est necessarium juramentum ad ferenda judicia de futuris, propter firmando

pacta et foedera humana; de præsenti autem, propter omnia, ut videbimus; denique humana providentia ex præteritis, præsentibus et futuris pendet, et circa omnia sæpe necessario utitur cognitione fundata in fide humana, quæ de se fallibilis est; ergo in tota illa materia habet locum ratio, effectus et necessitas juramenti.

2. *Dubium primum.* — *Secundum.* — Ex hoc ergo principio oritur dicta divisio juramenti, in assertorium et promissorium, quæ ita est communis et recepta, ut de illa dubitari non possit, adeoque est necessaria ad hujus materiæ comprehensionem, ut ex illius intelligentia multum pendeat; et ideo diligenter declaranda est cum D. Thoma, d. q. 89, art. 1, ubi sic inquit: *Divinum testimonium quandoque inducitur ad asserendum præsentia vel præterita, et hoc dicitur juramentum assertorium; quandoque autem inducitur divinum juramentum ad confirmandum aliquid futurum, et hoc dicitur juramentum promissorium.* Circa quam declarationem (quia ex ea pendas intelligentia divisionis), dubitari potest primo quomodo possint illa membra distingui. Et ratio dubitandi est primo, quia juramentum de futuro, necessario includit assertionem de præsenti; ergo necessario est juramentum assertorium; ergo non recte ab illo condistinguitur. Secundo, quia affirmatio vel negatio de futuro ita est quedam assertio, sicut illa quæ est de præsenti vel de præterito, nam assertio nihil aliud esse videtur, quam propositionis significans verum vel falsum, quod tam convenit propositioni de futuro, quam de præsenti et præterito; ergo juramentum de futuro assertorium est.

3. *Solutio prima.* — Sed prioris dubitacionis solutio facilis est; concedo enim juramentum promissorium non solum posse simul esse assertorium (ut quidam dicunt), sed etiam necessario includere illud; nam qui jurat se promittere aliquid, vel se aliquid esse facturum, eo ipso affirmit et jurat se habere propositionum faciendi id, quod promittit ac jurat: nam qui affirmit se aliquid facturum sine animo implendi, mentitur, quia assertio illa neque in se, neque in causa sua veritatem habet, ut significavit divus Thomas, d. q. 89, art. 7, ad 1. Qui autem jurat se aliquid facturum, jurat se dicere verum; ergo necessario includitur ibi juramentum assertorium de præsenti. Imo licet aliquis juret quasi speculative aliquid esse futurum ab alio homine, vel ab alia causa, eo ipso censetur

CAP. VIII. DE DIVISIONE JURAMENTI IN ASSERTORIUM ET PROMISSORIUM.

471

jurare de præsenti se ita credere vel existimare; nam hic est communis sensus talium verborum, et alioqui censetur ille homo ficti et fallaciter jurare. Concedo ergo juramentum promissorium semper includere aliquod assertorium, nec tamen propterea divisio reprobanda est; tum quia distingui possunt illa duo membra, tanquam includens et inclusum; nam assertorium dicitur, quod tantum assertorium est, et non promissorium; promissorium autem dicitur, quod ultra assertionem de præsenti, additum promissionem de futuro aliquo modo, et ideo ab eo quod additum, denominationem sumit; vel certe dici potest hæc juramenta semper distingui, quasi formaliter, in suis præcisis rationibus, licet in re aliquando conjungantur. Et ita in promissione de futuro, duo virtute affirmantur: unum de præsenti, scilicet, voluntas promittendi cum proposito implendi; aliud de futuro, scilicet impletio promissi; juramentum autem in utrumque cadit; unde sub priori ratione dici potest assertorium; sub posteriori autem est promissorium.

4. *Secunda difficultas majori indiget explicatione.* Posset enim aliquis dicere effectum futurum duplice affirmari posse: uno modo, per nudam assertionem sine adjuncta promissione; alio modo, assertioni adjungendo promissionem, et ita etiam duplice posse jurari, quia juramentum in quacumque assertionem hujusmodi cadere potest. Quando ergo juratur sola assertio sine promissione, dicetur consequenter illud juramentum non esse promissorium, sed assertorium tantum, propter rationem factam, quia tale juramentum sistit in sola confirmatione cuiusdam veritatis. Promissorium ergo dicetur, quando ultra assertionem de futuro habet adjunctam promissionem, et illa etiam juratur. Sed hæc responsio imprimis est contra D. Thomam, qui juramento assertorio solum tribuit enunciationes de præsenti vel præterito; omne autem juramentum ad confirmandum futurum, dicit esse promissorium. Item est contra rationem, quia juramentum, inducens obligationem de futuro, promissorium est, imo per hoc maxime distinguitur quasi per effectum a juramento assertorio; sed omne juramentum inductum ad confirmandum factum futurum inducit obligationem in futurum, ut in lib. 3 ostendemus; ergo omne tale juramentum promissorium est, quomodocumque fiat. Dices: juramentum de re facienda ab alio, vel a causa naturali (ut si quis juret cras

tina die futuram pluviam, vel si Petrus juret Franciscum occisurum Joannem), est de re futura, et tamen non est promissorium; ergo non est in universum verum, juramentum de re futura promissorium esse, vel distingui ab assertorio. Respondeo illud juramentum resolvi in assertorium tantum de præsenti, scilicet: *Juro me existimare talem rem esse futuram, vel: Juro dari vehementes conjecturas ad id credendum; nam in alio sensu essem juramentum temerarium, et nullum, nisi cadat in aliquid faciendum ab ipso jurante.* In illo autem sensu, futurum non assumitur ut assertio jurata, sed ut extreum assertionis de præsenti juratæ, et ita est tantum assertorium de præsenti; et ob eamdem causam jurans non manet obligatus ex vi talis juramenti ad aliquid faciendum in futurum, quod pertinet ad juramentum promissorium. Illud ergo futurum, quod per juramentum promissorium confirmatur, tale esse debet, ut ex facto futuro jurantis pendaat, alias non poterit, moraliter loquendo, jurari per propriam assertionem de futuro; si autem tale est futurum juramentum inductum ad confirmandum, illud semper est promissorium.

5. *Secundo ergo dici potest, tale juramentum nunquam posse fieri sine promissione, quia, eo ipso quod aliquid juratur faciendum in futurum, eo ipso promittitur vel Deo, vel homini. Ratio reddi potest, quia promissio nihil aliud est quam obligatio adimplendi id quod asseritur; sed hæc obligatio ex juramento nascitur; ergo, eo ipso quod assertio de futuro juratur, transit in promissionem. Sed hoc in rigore falsum est, ut lib. 2, c. 1 et 2, dicam, ubi etiam auctores referam. Nunc breviter ratio est, quia promissio non invenitur sine voluntate promittendi; potest autem inveniri cum sola voluntate jurandi; ergo tunc erit assertio de futuro jurata, sine promissione. Item, non potest dari promissio, nisi alteri fiat, quia promissio manifeste dicit relationem ad alterum; est enim actus fidelitatis vel justitiae ad Deum, vel ad hominem. Potest autem dari assertio de futuris jurata sine relatione ad alterum, ut ibi latius declarabitur. Denique falsum est promissionem esse obligationem implendi quod dicitur; sed interdum hæc obligatio est effectus promissionis, non tamen solius, quia non semper obligatio implendi quod dictum est, provenit ex promissione, sed potest etiam provenire ex solo juramento, et tunc est distinctæ rationis ab obligatione, quæ ex promissione nascitur,*

quae omnia ex dicendis in citato loco libri secundi manifesta fient.

6. *Potest dari assertio de futuro jurata absque promissione, non tamen e contrario.* — *Solutio ad secundum.* — Dicendum ergo est posse dari assertio de futuro jurata absque promissione, licet e contrario omnis promissio jurata includat etiam assertio de futuro. Ratio est, quia qui promittit, necessario affirmat se facturum id quod promittit; nam hoc ipsum est materia promissionis; et ideo, si promittit sine intentione implendi, mendax est; qui ergo jurat promissionem, necessario jurat assertio nem, scilicet, facturum se esse quod promittit. At vero, e contrario, qui asserit se aliquid facturum, non necessario illud promittit, quod satis constat ex usu; et ratio etiam est clara, quia promissio addit aliquid quod ex libertate pendet, et quia est veluti quid posterius et quasi compositum, sine quo fieri potest id quod est prius et simplicius, quia prius non pendet a posteriori. Sieut autem affirmari potest actio futura non promittendo illam, ita etiam potest jurari. Hoc ergo supposito, ad difficultatem positam respondendum est, juramentum faciendi aliquid in futurum esse promissorium, seu sub illo comprehendendi, etiamsi absque promissione fiat, quod sufficienter probatum est ex sententia D. Thomae, quam alii sequuntur, quos citato loco referam. Ratio autem ad rem ipsam pertinens est, quia illa divisio data est ad distinguendum juramentum, inducens obligationem in futurum, a juramento, quae tantum includit obligationem dicendi veritatem, quando ipsum fit; et hoc posterius vocatum est juramentum assertorium, quia tantum obligat quando asseritur (ut sic dicam); aliud vero, relinquens obligationem quocumque modo, vocatum est promissorium. Ratio autem nominis reddi potest, quia tale juramentum frequentius fit cum promissione; nomen autem, licet sumatur ab eo quod frequentius accidit, imponitur saepe ad significandum generalius quam postulet etymologia, ut est vulgare exemplum de nomine lapidis. Vel etiam addi potest juramentum de futuro, sive sit cum sola assertione, sive cum promissione ejus, semper ad idem obligare, scilicet, ad faciendum verum id quod dictum est, et ex eadem virtute et ratione, scilicet, ex religione ob reverentiam divini nominis, et ideo per analogiam quamdam ad obligationem promissionis, eodem nomine juramenti promissorii significatum esse.

¹ *Select. 1, et disput. 2, sect. 2, num. 24 et 26.*

CAPUT IX.

QUALIS SIT DIVISIO JURAMENTI IN ASSERTORIUM ET PROMISSORIUM.

1. Difficultas sola est, an inter juramentum assertorium et promissorium sit differentia specifica et formalis, vel tantum accidentalis et materialis. Quam questionem tractat Cajetanus, d. q. 89, art. 1, et definit differre tantum accidentaliter et materialiter; quam sententiam amplectuntur Sot., Arag., Valen., Covarr., in d. c. *Quamvis pactum*, in principio, n. 13, et omnes qui illam attigerunt. Fundamentum est, quia in utroque juramento adducitur Deus ut testis veritatis; sed juramentum inde accipit speciem suam formalem; quod autem res jurata sit haec vel illa, materiale est et accidentale; ergo. Confirmatur primo, nam juramentum assertorium rei praeterita, aut praesentis, ejusdem rationis formalis est, quamvis veritates ipsae materiales distinguantur; ergo similiter juramentum assertio de futuro solum differat materialiter a predictis juramentis assertoriis. Probatur consequentia, tum a paritate rationis; tum etiam quia tota ratio obligationis in juramento promissorio est, ut fiat verum quod dictum est sub juramento, ne Deus inductus sit ad confirmandam falsitatem. Sie enim dixit D. Thomas 2. 2, q. 80, art. 1, ad 3, fidem in promissis sub veritate concludi. Unde nos alibi diximus¹, cum Cajetano, virtutem propriam fidelitatis esse eamdem cum virtute veritatis seu veracitatis. Ergo in juramento promissorio inducitur Deus sub eadem ratione formalis, scilicet, ut testis veritatis; solumque est differentia, quod in juramento assertorio veritas consummatur per conformitatem dicti ad factum, vel ad rem praeteritam aut praesentem; in juramento autem promissorio, veritas quasi expectatur consummanda per conformitatem facti postea subsecuti ad verbum praeteritum; haec autem differentia videtur valde materialis, et accidentaria respectu juramenti. Confirmatur secundo, quia non minus videntur differre votum castitatis et paupertatis, quam juramentum assertorium et promissorium; sed illa vota differunt tantum accidentaliter et materialiter; ergo et haec juramenta. Ultimo argumentantur aliqui, quia obligatio utriusque juramenti ejusdem virtutis.

CAP. IX. QUALIS SIT DIVISIO JURAMENTI IN ASSERTORIUM ET PROMISSORIUM.

473

tis religionis est; sed hoc, nisi aliud addatur, num, veritas in dicendo, et immutabilitas in parum probat, quia etiam obligatio voti et juramenti sunt ejusdem virtutis religionis, et tamen sunt specie diversae. Oportet ergo addere ita esse ejusdem virtutis, ut respiciant eam sub eadem ratione, nimurum ad invocandum Deum in testimonium veritatis cum debito honore. Unde a contrario potest sumi non leve argumentum, quia perjurium contra juramentum assertorium et promissorium ejusdem speciei esse videtur; ergo et ipsa juramenta.

2. *Sententia Cajetani probabilis judicatur.* — Hæc sententia est valde probabilis, et fortasse vera; nihilominus tamen contraria videatur posse probari non levibus argumentis, nimurum juramentum promissorium distingui ab assertorio, ratione formalis juramenti et divini cultus, non propter materialem differentiam inter assertiones de futuro vel de praesenti, neque etiam propter materialem differentiam inter promissionem et assertio, sed propter invocationem divini nominis sub diversa ratione. Juramentum ergo est, quia in juramento assertorio invocatur Deus, tantum ut testis veritatis; in promissorio autem, ut tale est, invocatur ut fidejussor promissoris, sen verbi dati; haec autem rationes formales longe diversæ sunt, et morales obligationes diversarum rationum inducuntur; ergo et juramenta formaliter diversa. Consequentia videtur clara, et minor etiam videtur nota ex rebus humanis, in quibus longe aliud munus est fidejussoris et testis, et longe etiam diversa utriusque obligatio. Major autem declaratur quoad secundam partem, quia de prima nullus dubitat; in ipso enim promissorio juramento, quatenus de praesenti veritatem loquenter requirit, Deus etiam inducitur ut testis. At vero respectu facti futuri non potest induci ut testis, nam testimonium non datur de re nondum facta. Et quamvis apud Deum futura praesentia sint, tamen quatenus divinum testimonium per juramentum invocatur, non postulatur a Deo (ut sic dicam) testimonium de re futura, ut ipsi praesens est, sed ut est in verbo promittentis. Sic autem non cadit testimonium in illud verbum, nisi quatenus capax est veritatis, cum dicatur; ergo respectu facti futuri, ut confirmandum illo verbo, non invocatur Deus ut testis, sed ut fidejussor, ad cuius honorem et auctoritatem pertinet, ut qui juravit, cum effectu implet quod asseruit vel promisit.

3. Confirmatur ac declaratur primo; nam sicut in Deo sunt attributa diversarum ratio-

num, veritas in dicendo, et immutabilitas in consilio et proposito voluntatis suæ, sic ex parte hominis videntur esse invocations et cultus diversarum rationum, implorare testimonium Dei ad veritatem dicti confirmandam, quod pertinet ad Deum, ut est prima veritas in dicendo, et ad reverentiam quæ sub tali ratione illi debetur, vel implorare auctoritatem Dei, et quasi facere illam presentem, ut præbeat participationem quamdam (ut ita rem explicem) suæ immobilitatis proposito et dicto hominis de se mutabili, ut propter reverentiam tanto fidejussori debitam constans fiat in promissis. Unde confirmatur secundo, ex variis effectibus moralibus, propter quos postea explicando hanc differentiam tam diligenter inquirimus. Hinc ergo nascitur primo, ut obligatio juramenti assertorii vel promissorii tantum inter se differant, ut prior sit major quam obligatio voti, posterior vero sit minor, ut infra ostendemus. Non videtur enim haec differentia posse consistere, nisi illa juramenta inducant obligationes diversarum rationum, cum obligatio voti specie ab illis differat, et sit quasi media inter illas. Secundo differunt etiam illa juramenta, quia assertorium nunquam potest esse formaliter de re falsa sine gravissimo crimen; promissorium vero potest interdum deficere in veritate implenda sine gravi culpa, ut infra etiam videbimus; haec autem differentia videtur perfecte indicare formalem differentiam inter ipsa juramenta.

4. Imo inde etiam potest sumi novum indicium, quia perjurium rigorosum, id est, contra juramentum assertorium, et fractio juramenti promissorii videntur esse peccata specie diversa, quandoquidem unum tale est ex sua specie, ut nunquam in individuo possit esse peccatum veniale; aliud vero secundum suam speciem salvari potest in culpa veniali; ergo et juramenta, quibus opponuntur, sunt specie diversa. Præterea potest declarari, quia in juramento assertorio Deus inducitur ad confirmandam formalem veritatem (nt ita dicam), id est, quæ attenditur magis ex conformitate assertio ad mentem dicentis, quam ad rem ipsam, ita ut si putet quis se dicere falsum, et illud juramento confirmet, perjurus sit, etiam si contingat in re dicere verum; et e converso, licet juret rem falsam, quam invincibiliter putat esse veram, verum jurasse censetur, juxta doctrinam Augustini, ser. 28, de Verbis Apostoli, in c. *Homines*, 22, quæst. 2, et in Enchiridio, c. 22; et D. Thomæ, 2. 2, q.

98 et 110. At vero juramentum promissorium inducitur ad confirmandam veritatem facti, quam materialem possumus appellare, quia per eam non intenditur ut verba consonent menti, sed ut facta consonent dictis. Ergo signum est Deum induci sub diversa ratione, quae ad diversitatem specificam juramentorum sufficiet. Denique potest a simili declarari; nam etiam per adjurationem assumitur nomen Dei ad quamdam invocationem, et nihilominus est actio specie diversa a jurejurando, quia per illam non invocatur Deus ad testificandum, sed ad dandam quamdam majorem auctoritatem, et efficaciam petitioni vel imperio (ut infra explicabimus); ergo ita etiam potest distingui, proportione servata, promissorium juramentum ab assertorio.

5. *Sententia distinguens specifice juramentum assertorium et promissorium probabilis judicatur.* — Solvuntur rationes oppositæ. — *Duplicis modus veritatis ostenditur in juramento promissorio.* — Hæc ergo sententia pro probabilis fit conjecturis adductis, a qua non longe distat Covar. supra, et refert Chrysippum apud Joannem Stobæum, serm. 2, in hoc sensu distinguente aliud esse verum jurare, et aliud fideliter jurare. Videtur etiam mihi hæc sententia aptior ad resolutiones morales infra tradendas, earumque rationes reddendas, et ideo in eam sum valde propensus. Neque videtur difficile rationibus contrariae sententiae respondere. Ad fundamentum enim negari potest assumptum; nam in juramento promissorio, Deus non tam ut testis quam ut fidejussor invocatur; quod si appetetur testis, quia ejus invocatio eo tendit ut veritas de futuro cum effectu impleatur, respondebitur testificationem hanc esse diversæ rationis; nam in assertorio juramento, est testificatio veritatis formalis in dictis consistentis, ut sunt menti conformia. In promissorio autem solum confirmatur veritas, in executione et in actis consistens, quæ revera magis firmatur per modum fidejussionis quam testificationis. Unde ad secundam confirmationem negatur consequentia, quia in assertione, vel de presenti, vel de præterito, est idem modus veritatis: in assertione autem vel promissione de futuro, est (ut ita dicam) duplex modus veritatis; una est, quæ in eodem puncto, in quo profertur, habere debet conformitatem ad mentem jurantem, et quoad hanc eadem est ratio, et ideo diximus sub hac ratione tale juramentum esse assertorium. Alia veritas est quasi pendens ex facto fu-

turo, quæ alterius rationis est, et diverso modo confirmatur ex parte Dei, ut explicavi, etiam si ex parte loquentis, vel promittentis, ad eamdem veritatem pertineat hanc etiam veritatem observare. Ad secundam confirmationem (quidquid sit de votis, de quibus infra suo loco), negatur consequentia, quia multo major est dissimilitudo in juramento promissorio et assertorio, quam inter duo vota diversarum materiarum, ut facile patet ex dictis. Ultima vero confirmatione coincidit cum fundamento illius sententiae, et ideo non indiget nova responsione.

6. Nihilominus negari non potest quin juramentum promissorium, quatenus semper confirmat aliquam assertionem de praesenti, formaliter assertorium sit, omnesque ejus proprietates habeat ac requirat. Unde consequenter necessarium videtur fateri, sub ea ratione ejusdem esse speciei cum juramento pure assertorio; non videtur autem dicendum in uno juramento promissorio inveniri formaliter duas rationes juramenti specie distinctas. Et ideo probabilius fortasse defendi potest, cum communi sententia, unicam esse et simplicem formalem rationem juramenti promissorii, quæ ejusdem quidem speciei est cum pure assertorio, sed addit peculiarem vim et efficaciam confirmandi aliquid futurum, quod pertinet ad quamdam differentiam materialem, seu quasi individualem, non ad specificam. Et ita videtur explicare hanc rem D. Thomas, d. q. 89, art. 7, in corpore, et ad 1, et facit c. *Juramenti*, cum similibus, 22, q. 5, quatenus indifferenter de utroque juramento, tanquam de vinculo ejusdem rationis in veritate confirmanda, loquuntur. Et ex hoc fundamento poterit satisfieri objectionibus factis: quomodo autem cum illo subsistant aliae morales conclusiones, ex discursu materiae constabit, et præsertim lib. 3, cap. 8, hæc omnia magis explicabuntur.

7. Quæri vero tandem potest, cum juramentum promissorium quoddam sit omnino proprium, quod habet promissionem adjacentam, et aliud minus proprium, in quo sola assertio de futuro juratur, an illa sint in formalis ratione juramenti diversa, vel quomodo distinguantur. Aliqui enim tantam differentiam inter ea constituant, ut prius vocent promissorium simpliciter, posterius autem tantum secundum quid. Quod ego intelligentem puto, quod etymologiam nominis, seu quantum ad denominationem ex materia sumptam, non vero quantum ad rationem

juramenti. Dico ergo illam non esse formalem differentiam, quia illa juramenta non differunt in modo invocandi Deum ad confirmationem ejus quod dicitur. Nam etiam quando adjungitur promissio, non aliter illa robatur per juramentum, quam in quantum confirmatur veritas assertionis de futuro, per quamdam obligationem, et quasi assecrationem (ut sic dicam) conformitatis futuri facti ad præsens verbum; inde enim est tota ratio majoris certitudinis in tali promissione. Atque ita sive interveniat rigorosa promissio, sive non, semper tale juramentum tendit ad eundem finem formalem, et inducit obligationem ejusdem rationis, ideoque in ratione formalis juramenti non differunt, licet ex parte materiae possint habere alias accidentales differentias, quas infra in suis locis attingemus.

CAPUT X.

AN MATERIA JURAMENTI DEBEAT ESSE CONTINGENS
ET DEPENDENS A VOLUNTATE JURANTIS?

1. *Objectio.* — Ad explicandam amplius juramenti materiam, dicendum ulterius est illam debere esse veritatem aliquam contingentem, et dependentem aliquo modo a voluntate jurantem. Hanc assertionem tradit D. Thomas, d. q. 89, art. 1 et 7, et quoad juramentum assertorium illam declarat, quia in veritatibus necessariis, quæ per discursum cognosci possunt, confirmatione veritatis non fit per testes, sed per rationes, et ideo non solent nec debent juramento confirmari: *Derisibile enim (inquit) videtur, si quis in disputatione alicujus scientie vellet propositum per juramentum probare.* Hinc ergo infert, juramentum assertorium circa materiam contingentem versari; explicat autem hæc contingentia debere esse facta hominum; nam quia hæc non possunt per rationem necessariam probari, solent per testes confirmari; et quia testimonium humanum infirmum est, introductum est divinum per juramentum. Sed videtur D. Thomas omisso multis veritatis, quæ, licet in se habeant principia necessaria, quibus probari possint, tamen a nobis ignorantur, et ideo saepe illas probamus testimoniis humanis, et ratione illorum saepe confirmamus juramento contingentes effectus, qui non sunt facta hominum, ut, verbi gratia, Romæ tale signum accidisse, vel pluviam fuisse, vel aliquid simile. Imo etiam effectus necessario futuri, et qui per demonstrationem cognosci possunt, interdum juramen-

to confirmantur apud eos, qui demonstratio- nis non sunt capaces, ut astrologus potest jurare eclipsim esse futuram, vel quid simile.

2. *Solutio.* — Respondetur, sub veritatis sensibilibus comprehendendi enunciatio- nes omnes, quarum veritas speculative inquiritur seu confirmatur, sive perveniri pos- sit ad certam earum scientiam, sive tantum ad probabilem cognitionem; nam in omnibus his derisibile esset juramento eas velle confirmare aut persuadere: et ratio est, quia juramentum assertorium immediate non ca- dit in rem dictam secundum se, sed in dictum jurantis, et veritatem ejus. Et ideo non refert quod ad has veritates suadendas inter- dum soleamus quasi inducere testes, dum au- toritate utimur, quia illud testimonium non inducitur per modum juramenti, sed solum ad generandam quamdam fidem humanam ex auctoritate alterius, unde immediate non est de ipsa re, sed de sensu alterius. Unde, licet possit quis jurare, Augustinum, verbi gratia, aut Thomam hoc docuisse aut sensisse, non tamen ideo potest jurare ita esse; et eodem modo, qui juramento confirmat naturale effectum alibi factum fuisse, non illud jurat, nisi ratione cognitionis quam de illo ha- buit; nam illam immediate exprimit per asser- tionem, quam jurat. Et idem cum propor- tione est de juramento, quo aliquis confirmat eclipsim vel pluviam esse futuram; virtute enim jurat se habere certam de illa re noti- tiem. Hoc ergo modo juramentum assertorium semper est de materia contingente ratione ali- cujus humanæ actionis, a qua pendet veritas assertionis, quæ immediate juratur, saltem ratione cognitionis et notitiae quæ in jurante supponi debet, quia non potest aliquis vere jurare quod non novit. Unde si aliquis juraret assertionem, cuius veritatem non novit, licet contingeret ipsam in se esse veram et necessariam, nihilominus esset juramentum, quantum est ex parte jurantem, de re falsa, quia esset de re sibi ignota. Atque ita etiam tunc esset juramentum de re contingente, quia, quantum est ex tali modo jurandi, tam contingens est rem ipsam in se non esse, sicut esse. Ad hunc ergo modum omne juramen- tum assertorium versatur circa materiam con- tingentem per facta hominum, seu actiones humanas.

3. Atque ita majori ratione invenitur asser- tio vera in juramento promissorio, quia illud est de facto præstando ab ipso jurante, quod